[https://doi.org/10.52058/2695-1592-2021-6\(6\)-112-124](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2021-6(6)-112-124)

Юлія Залознава

*доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НАН України,
заступник директора, Інститут економіки промисловості НАН України,
м. Київ, Україна, e-mail: zaloznova.iep@gmail.com.
<https://orcid.org/0000-0003-3106-1490>*

Ірина Петрова

*кандидат економічних наук, старший науковий співробітник відділу проблем
регуляторної політики і розвитку підприємництва, Інститут економіки
промисловості НАН України, м. Київ, Україна,
e-mail: msirynapetrova@gmail.com.
<https://orcid.org/0000-0002-0515-5349>*

ПРОМИСЛОВИЙ ЛАНДШАФТ СТАРОПРОМИСЛОВИХ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Анотація. Обґрунтовано засади формування промислового ландшафту старопромислових регіонів України з урахуванням оцінки складових неоіндустріальної модернізації. Визначено, що в основі формування промислового ландшафту старопромислового регіону покладені регулюючі механізми на інституціональній основі на окремі промислові форми, а утворення елементів ландшафту відбувається під впливом економічних, політичних та інституційних умов. Рівень розвитку економічної, соціальної та інноваційної складових регіону, наявність архітектонічних зв'язків між його елементами дозволить сформулювати комплексне уявлення про галузеву структуру регіону, рівень технологічного розвитку різних промислових форм, організацію ландшафтного простору (кластерами, технопарками).

Проаналізовано стан неоіндустріальної модернізації старопромислових регіонів на прикладі Донецького економічного району (Донецька та Луганська області) та Придніпровського економічного району (Дніпропетровська та Запорізька області). Оцінку неоіндустріальної модернізації економіки зроблено на основі методичного підходу апробованого в Інституті економіки промисловості НАН України. Зроблено висновок, що Придніпровський економічний район завдяки диверсифікації економічної діяльності та орієнтації на наукомісткі галузі демонструє позитивні тенденції.

Визначено, що інституційна структура промислового ландшафту є неоднорідною, регіони різні за якістю трудових і природних ресурсів, їх складу,

виробничо-технологічних можливостей. Це фактично зумовлює спеціалізацію регіональної економіки, тому для них необхідно використовувати диференційовані заходи підтримки з боку інститутів регіонального розвитку.

Обґрунтовано, що доцільно проводити скоординований розвиток промислового ландшафту з урахуванням інститутів регіонального розвитку одночасно на основі постіндустріальної та неоіндустріальної модернізації старопромислових регіонів.

Ключові слова: промисловий ландшафт, старопромислові регіони, інститути регіонального розвитку, неоіндустріальна модернізація економіки, Донецький економічний район, Придніпровський економічний район

Yuliya Zaloznova

*Doctor of Economics Sciences, Professor,
Corresponding Member of the NAS of Ukraine,
Deputy Director Institute of Industrial Economics of the NAS of Ukraine,
Kyiv, Ukraine,
e-mail: zaloznova.iep@gmail.com.
<https://orcid.org/0000-0003-3106-1490>*

Iryna Petrova

*Candidate of Economic Sciences, Senior Research Fellow,
Department of Regulatory Policy and Entrepreneurship Development,
Institute of Industrial Economics of the NAS of Ukraine,
Kyiv, Ukraine,
e-mail: msirynapetrova@gmail.com.
<https://orcid.org/0000-0002-0515-5349>*

INDUSTRIAL LANDSCAPE OF OLD INDUSTRIAL REGIONS OF UKRAINE

Abstract. The principles of formation of the industrial landscape of the old industrial regions of Ukraine taking into account the assessment of the components of neo - industrial modernization are substantiated. It is determined that the formation of the industrial landscape of the old industrial region is based on regulatory mechanisms on an institutional basis for individual industrial forms, and the formation of landscape elements is influenced by economic, political and institutional conditions. The level of economic, social and innovation components of the region, the presence of architectural links between its elements will form a comprehensive view of the sectoral structure of the region, the level of technological development of

various industrial forms, the organization of landscape space (clusters, technology parks).

The state of neoindustrial modernization of old industrial regions is analyzed on the example of Donetsk economic area (Donetsk and Luhansk regions) and Prydniprovsky economic area (Dnipro and Zaporizhzhia regions). The assessment of neoindustrial modernization of the economy is made on the basis of the methodological approach tested at the Institute of Industrial Economics of the National Academy of Sciences of Ukraine. It is concluded that the Prydniprovsky economic area due to the diversification of economic activity and focus on knowledge-intensive industries shows positive trends.

It is determined that the institutional structure of the industrial landscape is heterogeneous, the regions are different in the quality of labor and natural resources, their composition, production and technological capabilities. This actually determines the specialization of the regional economy, so they need to use differentiated support measures from development institutions.

It is substantiated that it is expedient to carry out coordinated development of the industrial landscape taking into account the institutions of regional development simultaneously on the basis of post-industrial and neoindustrial modernization of the old industrial regions.

Keywords: industrial landscape, old industrial regions, institutes of regional development, neoindustrial modernization of economy, Donetsk economic area, Prydniprovsky economic area

Постановка проблеми. Вектор еволюції економіки задає неоіндустріальна модернізація, що сприяє переходу від сировинної економіки до економіки знань шляхом забезпечення ділової активності та техніко-технологічної оснащеності промислових підприємств, при якій рівень їх розвитку дозволяє створювати нові засоби виробництва. Використання потенціалу модернізації промислового виробництва ключовим чином впливає на конкурентоспроможність галузевих підприємств, а стратегія модернізації визначає траєкторії їх економічного зростання, інноваційні перспективи і можливості розвитку на сучасній високотехнологічній основі.

Економіка старопромислових регіонів характеризується як економіка індустріального типу, в якій велика частина створеної доданої вартості припадає на виробництво товарів. Промисловість характеризується: високим зносом основного капіталу; низькотехнологічними видами економічної діяльності; невисоким рівнем конкурентоспроможності постіндустріальних факторів виробництва (інновацій і людського капіталу). Переважаюча роль сировинного сектора в економіці старопромислових регіонів робить їх залежними від світової кон'юнктури цін на сировину і зовнішньоекономічної ситуації. Такий стан промисловості доводить необхідність модернізації її

«традиційних» галузей, створення промислового ландшафту «неоіндустріальної» модернізації з урахуванням інститутів регіонального розвитку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У рамках стратегічних завдань впровадження смарт-спеціалізації необхідний поступовий перехід на принципово нову модель, яка базується на розширеному відтворенні потенціалу нових знань і технологічних рішень. Передовий світовий досвід підтверджує [1-5], що найважливішим чинником є розширення інноватизації економіки старопромислових регіонів та їх промисловості, утворення нових форм організації «наука – технології – інновації» у промисловому ландшафті. У цьому аспекті заслуговує концепція економічного ландшафту А. Lösch під якою розуміється «система ринкових відносин», а промисловий ландшафт (як підвид економічного) – «самостійного ландшафтного феномену, який на правах ландшафтних компонентів та елементів повинен включати всю суму технічних, технологічних та інженерних об'єктів/факторів» [6].

До елементів промислового ландшафту відносяться різноманітні форми промисловості, а саме «об'ємно-просторові структури, що виникають в результаті виробничої діяльності та включають внутрішні зв'язки і порядок організації» [7]. Зазначимо, що згідно з концепцією А. Lösch розуміння промислового ландшафту зводиться до «усієї сукупності штучних споруд, конструкцій, пристроїв, обладнання та інфраструктури, за рахунок яких відбувається «конструювання» промислового ландшафту» [6]. Саме конструювання таких ландшафтів потребує регулюючих механізмів на інституціональній основі на окремі промислові форми, а утворення елементів ландшафту відбувається під впливом економічних, політичних та інституційних умов [8-10]. Важливим параметром промислового ландшафту є рівень розвитку економічної, соціальної та інноваційної складових регіону, наявність архітектонічних зв'язків між його елементами, оскільки інформація щодо елементів дозволяє сформулювати комплексне уявлення про галузеву структуру регіону, рівень технологічного розвитку різних промислових форм, організацію ландшафтного простору (кластерами, технопарками).

Мета статті: обґрунтувати засади формування промислового ландшафту старопромислових регіонів України з урахуванням оцінки складових неоіндустріальної модернізації.

Виклад основного матеріалу. Старопромислові регіони як головні носії індустріального бренду України, успадкували основні її структурні проблеми, хоча кожен з них має власні особливості структурно-технологічного устрою і економічного розвитку. За галузевою структурою Придніпровський економічний район (Дніпропетровська та Запорізька області) та Донецький економічний район (Донецька та Луганська області) – це райони з переважною часткою гірничо-металургійного виробництва. Домінантними галузями в них є

добувна і металургійна промисловість (табл. 1).

Таблиця 1

Галузева структура основних видів діяльності старопромислових регіонів України році, %*

Види економічної діяльності	Код за КВЕД	Придніпровський економічний район		Донецький економічний район	
		Дніпропетровська область	Запорізька область	Донецька область	Луганська область
Видобування сировини і матеріалів природного походження	В	25,0	2,0	19,8	7,3
Матеріали промислової переробки (16-18, 19, 20, 21, 22-23, 24-25)		47,1	50,2	55,4	25,1
з них: металургійне виробництво	24-25	37,1	40,4	42,6	1,0
Виробництво та розподілення енергоматеріалів	Д	11,7	21,4	14,3	54,7
Виробництво харчових продуктів	10-12	7,0	11,0	3,5	3,1
Текстильне виробництво	13	0,4	0,3	0,1	0,5
Машинобудування	26-30, 31	6,2	12,8	6,1	3,2

* Складено авторами на основі [11-15]

Для Придніпровського економічного району та Донецького економічного району технологічний склад виробництв майже не дає перспектив для розвитку, лишаючись консервативним саме через сировинний фактор, адже експортна орієнтація за головною товарною позицією є недорогоцінні метали.

Із сировинною залежністю й пов'язана технологічна відсталість Придніпровського економічного району та Донецького економічного району, оскільки їх індустріальний уклад склався ще в середині минулого століття. Сучасна структура промислового виробництва за технологічним рівнем складається з технологій середньонизького і низького рівня. Серед чотирьох областей Запорізьку область можна вважати технологічно більш розвиненою, адже в її складі найбільша частка виробництв середньовисокого і високого технологічного рівня – машинобудування і фармацевтична промисловість. Адже найважливішими конкурентними перевагами є значна частка інноваційного та наукоємного промислового сектору, високий якісний рівень

сфери послуг, а також конкурентоспроможна індустрія знань, яка генерує людський капітал.

Неоіндустріальна модернізація економіки спрямована на модернізацію базових галузей обробної промисловості на сучасній технологічній платформі, розвитку мінерально-сировинних галузей з використанням інноваційних технологій та створення галузей нового технологічного укладу.

Оцінку неоіндустріальної модернізації економіки зроблено на основі методичного підходу апробованого в Інституті економіки промисловості НАН України [16-18] (табл. 2).

Таблиця 2

**Оціночні індикатори неоіндустріальної модернізації
старопромислових регіонів**

Модернізація	Групи індикаторів	Інтерпретація індикатора
		скоректовані з урахуванням об'єктивних обмежень
Неоіндустріальна модернізація	Економіко-екологічні індикатори	ВВП (ВРП) на душу населення в дол. США
		ВВП (ВРП) на душу населення в умовах ППС в міжнародних доларах
		співвідношення доданої вартості в сфері послуг і ВВП
		співвідношення зайнятих у сфері послуг і загальної зайнятості
		питома вага утилізованих відходів
	Соціальні індикатори	частка міського населення від всьому населенні
		чисельність лікарів на 1000 жителів
		очікувана тривалість життя при народженні
		показник не використовувався
	Індикатори знань	співвідношення витрат на НДДКР і ВВП
		чисельність авторів раціоналізаторських пропозицій на 1 млн. чол.
		частка студентів, які отримують вищу освіту, серед населення студентського віку (18-25 років)
		показник не використовувався
		питома вага тих, хто підвищив кваліфікацію та отримав нову професію

Слід наголосити, щодо обмеженості статистичних даних Донецької та Луганської областей, адже частина статистичної інформації не враховує дані з непідконтрольної території. Це стосується показників, які розраховуються на душу населення – в чисельнику наводяться кількісні дані без урахування частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях, а в знаменнику дані з урахуванням інформації щодо всієї території станом на 2013 р., що штучно занижує ці показники й не дає об'єктивно оцінити поточний стан модернізації. Для цього буде проаналізовано дані з урахуванням статистичних даних [11-15] та дані за експертною оцінкою за 2019 р.

З трьох груп параметрів індексу неоіндустріальної модернізації зазначених областей найбільше значення має соціальний індекс (табл. 3). Індекс індикаторів знань за період дослідження у Донецькій та Луганській областях

знизився. Зниження цього показника в Донецькому економічному районі підтверджує, що процеси завершення індустріальної модернізації не лише не допомагають розвитку постіндустріальної, а й починають активно її гальмувати. Наприклад, Дніпропетровська область завдяки диверсифікації економічної діяльності та орієнтації на наукомісткі галузі демонструє протилежні тенденції Донецької області: за період дослідження індекс індикаторів знань зріс.

Таблиця 3

Індекси груп індикаторів інтегрованої модернізації^{1*}

Регіони	Економіко-екологічних індикатори								Соціальні індикатори						
	2005	2008	2010	2014	2016	2018	2019	2019 ²	2005	2008	2010	2014	2016	2018	2019
Дніпропетровська	41	48	57	40	40	39	41	41	95	95	96	100	100	100	100
Донецька	39	45	57	37	36	33	36	37	95	95	96	100	100	100	100
Запорізька	41	47	57	33	32	32	34	34	95	95	96	100	100	100	100
Луганська	37	42	53	43	41	46	48	48	95	95	96	100	100	100	100

Продовження таблиці

	2005	2008	2005	2008	2010	2014	2016	2018	2019	2019 ³
Дніпропетровська	41	48	39	38	38	74	70	72	70	70
Донецька	39	45	33	31	28	35	33	34	33	34
Запорізька	41	47	41	39	41	59	60	58	56	56
Луганська	37	42	30	32	32	27	23	22	23	24

*Розраховано авторами

Характер змін індексів груп індикаторів неоіндустріальної модернізації формує відповідні тенденції у зазначених областях. Придніпровський економічний район відрізняється найвищими темпами зростання інтегрального індексу економіко-екологічних індикаторів та найвищими темпами зростання індексу індикаторів знань.

Індекс неоіндустріальної модернізації Дніпропетровської області на відміну від індексу Донецької та Луганської областей демонструє позитивну динаміку зростання (табл. 4).

¹ З 2014 без урахування частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

² Експертна оцінка

³ Експертна оцінка

Таблиця 4

Індекс неоіндустріальної модернізації регіонів України^{4*}

Регіони	2005	2008	2010	2014	2016	2018	2019	2019 ⁵
Дніпропетровська	58	60	64	71	70	70	70	70
Донецька	56	57	60	57	56	56	57	57
Запорізька	59	60	64	64	64	64	64	64
Луганська	54	56	54	57	55	56	57	57

*Розраховано авторами

Загалом в Україні та в усіх її економічних районах спостерігається позитивна динаміка індексу неоіндустріальної модернізації у 2005-2019 роках. (табл. 5). Найбільший прогрес демонструє Придніпровський економічний район.

Таблиця 5

Індекс неоіндустріальної модернізації економічних районів України^{6*}

Економічні райони	2005	2008	2010	2014	2016	2018	2019	2019 ⁷
Донецький	55	57	60	57	56	56	57	57
Придніпровський	58	60	63	65	65	65	65	65

*Розраховано авторами

Ситуація, що склалася, характеризує досить збалансований координований розвиток індустріальної та постіндустріальної модернізацій, що дозволяє отримувати високий синергетичний ефект, що виявляється в випереджальному зростанні індексу неоіндустріальної модернізації щодо відповідних індексів окремих її складових. Поки що це можливо за рахунок стійкості процесів завершення індустріальної модернізації в економічних районах України. Надалі вузька спеціалізація старопромислових регіонів гальмуватиме завершення індустріальної та зумовить посилену стагнацію постіндустріальної модернізації, що частково вже відбувається на прикладі Донецького економічного району.

Формування промислового ландшафту для забезпечення неоіндустріальної модернізації економіки старопромислових регіонів в умовах недостатньої дієвості та ефективності традиційного інструментарію державної політики потребує формування інститутів регіонального розвитку. Вони, як відомо, утворюються в точці перетину інтересів різних економічних суб'єктів, адже їх синергія має певні переваги для більш продуктивного використання наявних ресурсів (фінансових, інвестиційних, кадрових, інтелектуальних тощо).

⁴ З 2014 без урахування частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

⁵ Експертна оцінка

⁶ З 2014 без урахування частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

⁷ Експертна оцінка

На основі аналізу наявної міжнародної практики виділено три групи інститутів розвитку за напрямками діяльності (фінансово-кредитні, інформаційно-аналітичні та організаційно-технічні).

Найбільший розвиток отримали інститути регіонального розвитку інформаційно-аналітичного напрямку у всіх регіонах (рис. 1).

Рис. 1. Інститути регіонального розвитку за напрямом діяльності*
*Складено авторами за даними [19]

Лідером за наявністю всіх інститутів розвитку є м. Київ, Донецька, Харківська, Полтавська та Вінницька області.

За результатами проведеного дослідження слід зазначити, що одним з ключових недоліків є фактично відсутність чіткого закріплення функцій різних інститутів регіонального розвитку, про що свідчить дублювання деяких функцій.

На практиці не існує повноцінної взаємодії між інститутами регіонального розвитку або ж вона не носить системного характеру. Адже, інститути регіонального розвитку, що діють в межах регіону, незалежно від правового статусу, мети та джерел фінансування, повинні створювати згладжену систему інститутів сприяння регіональному розвитку. При створенні інститутів регіонального розвитку слід більш точно обґрунтувати необхідність організаційних модифікацій та змін в регіональній системі управління. Наприклад, критерієм прийняття рішень щодо створення або реорганізації інститутів може бути оцінка викривлень інформаційних потоків.

Інституційна структура промислового ландшафту є неоднорідною, регіони

різні за якістю трудових і природних ресурсів, їх складу, виробничо-технологічних можливостей. Це фактично зумовлює спеціалізацію регіональної економіки, тому для них необхідно використовувати диференційовані заходи підтримки з боку інститутів розвитку.

Території з високим рівнем соціально-економічного розвитку мають достатні передумови та можливості для самостійного розвитку в довгостроковій перспективі, тому їм необхідна переважно непряма підтримка з боку регіональних і місцевих інститутів, яка полягає в організаційному забезпеченні інвестиційної діяльності бізнесу (організація діяльності муніципальних бізнес-інкубаторів, проведення виставок, ярмарків тощо) та створення майданчиків, які обладнанні відповідною інфраструктурою для розвитку господарської діяльності.

Території з низьким рівнем соціально-економічного розвитку не мають можливостей для самостійного вирішення наявних соціально-економічних проблем, що обумовлює необхідність їх прямої підтримки з боку інститутів розвитку. В першу чергу, це забезпечення вільного доступу до фінансування для реалізації пріоритетних інвестиційних проектів (субсидії, бюджетні гарантії, податкові пільги, експертиза проектів розвитку і бюджетів, субсидії на підготовку кадрів, тощо).

Для вирішення цього завдання необхідно визначити інститути та інструменти для реалізації найбільш ефективних пріоритетів просторового (територіального) розвитку регіональних систем, у тому числі, шляхом формування системи інститутів сприяння регіональному розвитку на засадах смарт-спеціалізації.

Висновки. Завершуючи, відзначимо, що зростаюча потреба у прискореній реалізації неоіндустріальної модернізації старопромислових регіонів зобов'язує одночасно рухатися шляхом координації у двох напрямках: завершувати постіндустріальну розвиваючи неоіндустріальну модернізацію. Дана рекомендація виходить з того, що постіндустріальна модернізація закладає економічні та соціальні основи неоіндустріальної, яка є її продовженням, розвиваючи розпочате, але на іншій більш якісно-інноваційній основі. Тому доцільно проводити скоординований розвиток промислового ландшафту з урахуванням інститутів регіонального розвитку одночасно на основі постіндустріальної та неоіндустріальної модернізації старопромислових регіонів.

Для втілення в життя описаних перспектив модернізація має стати для зазначених областей регіональною стратегією, що об'єднує. Якість формування регіональної стратегії визначить успішність реалізації модернізаційних завдань та забезпечить необхідну консолідацію всіх ресурсів регіону для їх вирішення. Проактивна регіональна політика реалізації завдань стратегії модернізації на засадах неоіндустріалізації стане основою підвищення

конкурентоспроможності регіонів та забезпечення гідного рівня життя населення.

Література:

1. Svatonova H., Lněnička L. Post-industrial Landscape of Region .Oslavany, with Emphasis on the Use of Old Industrial Complex. *Geografické informácie*. 2013. Vol. 17. P. 26–39. DOI: 10.17846/GI.2013.17.2.26-39.
2. Wust A., Lang T., Haunstein S. Strategic potential of industrial culture for regional development. Framework paper InduCult2.0. 2017. URL: https://www.researchgate.net/profile/Stefan_Haunstein
3. Fleming L., Sorenson O. Navigating the technology landscape of innovation. *Image*. 2012. № 2. P. 5–9.
4. Pittaway L., Robertson M., Munir K., Denyer D., Neely A. Networking and innovation: a systematic review of the evidence. *International Journal of Management Reviews*. 2004. № 5–6 (3–4). P. 1–14.
5. Ross V., Kleingeld A., Lorenzen L. A topographical map of the innovation landscape. *The Innovation Journal: The Public Sector Innovation. Journal*. 2004. 9 (2). P. 10–15.
6. Lösch A. The economics of location. New Haven, Yale univ. press. 1954. 455 p.
7. Матвеева Л. Г., Каплюк Е. В. Современные императивы формирования новой архитектуры промышленности. *Вестник Самарского государственного экономического университета*. 2018. № 8 (166). С. 47–55.
8. Каплюк Е.В., Матвеева Л.Г. Индустриальный ландшафт регионов Юга России в координатах «новой нормальности». *Региональная экономика. Юг России*. 2019. Т. 7. № 2. С. 114–123.
9. Antrop M. Why landscapes of the past are important for the future. *Landscape and Urban Planning*. 2005. Vol. 70 (1). P. 21–34.
10. Kolejka J. Post-industrial landscape – its identification and classification as contemporary challenges faced by geographic research. *Geogr. Technica*. 2010. Vol. 5 (2). P. 67–78.
11. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
12. Головне управління статистики у Донецькій області. URL: <https://www.donetskstat.gov.ua>
13. Головне управління статистики у Луганській області. URL: <http://lg.ukrstat.gov.ua>
14. Головне управління статистики у Дніпропетровській області. URL: <http://www.dneprstat.gov.ua>
15. Головне управління статистики у Запорізькій області. URL: <http://www.zp.ukrstat.gov.ua>
16. Ляшенко В.І., Котов Є.В. *Україна XXI: неоіндустріальна держава або “крах проекту”?* : моногр. Полтава : Полтавський ун-т економіки і торгівлі, 2015. 196 с.
17. Ляшенко В. И., Котов Е.В. Методические подходы к оценке процессов модернизации промышленно развитых территорий Украины. *Экономика Украины*. 2015. № 10. С. 32–44.
18. Котов Е.В., Ляшенко В.И. Оценка процессов модернизации Украины и ее экономических районов. *Вісник економічної науки України*. 2013. № 1. С. 55–69.
19. Каталог інституцій. Програма USAID "Лідерство в економічному врядуванні". URL: <http://www.lev.org.ua/ua/institutions.html?region=0&type=0&direction=0>

References:

1. Svatonova H., Lněnička L. (2013). Post-industrial Landscape of Region .Oslavany, with Emphasis on the Use of Old Industrial Complex. *Geografické informácie*, 17, 26–39. DOI: 10.17846/GI.2013.17.2.26-39.
2. Wust A., Lang T., Haunstein S. (2017). Strategic potential of industrial culture for regional development. Framework paper InduCult2.0. URL: https://www.researchgate.net/profile/Stefan_Haunstein
3. Fleming L., Sorenson O. (2012). Navigating the technology landscape of innovation. *Image*, № 2, 5–9.
4. Pittaway L., Robertson M., Munir K., Denyer D., Neely A. (2004). Networking and innovation: a systematic review of the evidence. *International Journal of Management Reviews*, 5–6 (3–4), 1–14.
5. Ross V., Kleingeld A., Lorenzen L. (2004). A topographical map of the innovation landscape. *The Innovation Journal: The Public Sector Innovation. Journal*, 9 (2), 10–15.
6. Lösch A. (1954). The economics of location. New Haven, Yale univ. press. 1954.
7. Matveeva L.G., Kapljuk E.V. (2018). Sovremennye imperativy formirovaniya novoj arhitektoniki promyshlennosti [Modern imperatives of the formation of a new architectonics of industry]. *Vestnik Samarskogo gosudarstvennogo jekonomicheskogo universiteta – Bulletin of the Samara State Economic University*, 8 (166), 47–55 [in Russian].
8. Kapljuk E.V., Matveeva L.G. (2019). Industrial'nyj landshaft regionov Juga Rossii v koordinatah «novoj normal'nosti» [The industrial landscape of the regions of the South of Russia in the coordinates of the “new normal”]. *Regional'naja jekonomika. Jug Rossii – Regional economy. South of Russia*, 7, 2, 114–123 [in Russian].
9. Antrop M. (2005). Why landscapes of the past are important for the future. *Landscape and Urban Planning*, 70 (1), 21–34.
10. Kolejka J. (2010). Post-industrial landscape – its identification and classification as contemporary challenges faced by geographic research. *Geogr. Technica*, 5 (2), 67–78.
11. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua>
12. Holovne upravlinnia statystyky u Donetskii oblasti [The head of the department of statistics at the Donetsk region]. Retrieved from: <https://www.donetskstat.gov.ua>
13. Holovne upravlinnia statystyky u Luhanskii oblasti [The head of the department of statistics in the Lugansk region]. Retrieved from: <http://lg.ukrstat.gov.ua>
14. Holovne upravlinnia statystyky u Dnipropetrovskiyi oblasti [Head of department of statistics at Dnipropetrovsk region]. Retrieved from: <http://www.dneprstat.gov.ua>
15. Holovne upravlinnia statystyky u Zaporizkii oblasti [The head of the department of statistics at the Zaporiz'k region]. Retrieved from: <http://www.zp.ukrstat.gov.ua>
16. Liashenko V.I., Kotov Ye.V. (2015). *Ukraina XXI: neoindustrialna derzhava abo “krakh proektu”?* [Ukraine XXI: neoindustrial power or “collapse of the project”]. Poltava : Poltavskiyi un-t ekonomiky i torhivli [in Ukrainian].
17. Lyashenko V.I., Kotov E.V. (2015). Metodicheskie podkhody k otsenke protsessov modernizatsii promyshlenno razvitykh territoriy Ukrainy [Methodological approaches to assessing the processes of modernization of industrially developed territories of Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, 10, 32–44 [in Russian].
18. Kotov E.V., Lyashenko V.I. (2013). Otsenka protsessov modernizatsii Ukrainy i ee ekonomicheskikh rayonov [Assessment of the processes of modernization of Ukraine and its economic regions]. *Visnik ekonomichnoï nauki Ukraïni – Bulletin of Economic Science of Ukraine*, 1, 55–69 [in Russian].

19. Kataloh instytutsii. Prohrama USAID "Liderstvo v ekonomichnomu vriaduvanni"
[Catalog of institutions. USAID Leadership in Economic Governance Program]. Retrieved from:
<http://www.lev.org.ua/ua/institutions.html?region=0&type=0&direction=0>